

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2242-5900 ต่อ 5751

เรื่อง นวัตกรรมกำจัดขยะจากแนวคิด Zero Waste

ผู้เรียบเรียง นางสาวณิชชา บุรณสิงห์ วิทยากรเชี่ยวชาญ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

ออกอากาศ พฤษภาคม 2568

ปัจจุบันปัญหาขยะเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน และนับวันยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีการประดิษฐ์ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ให้มากขึ้น ทำให้ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดปริมาณของเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก มีทั้งขยะจากภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร และภาคครัวเรือน ซึ่งเป็นสาเหตุให้มีจำนวนขยะเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองและชุมชนขนาดใหญ่ ลักษณะหรือองค์ประกอบของขยะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญ และลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน จึงเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ 1) มลพิษทางอากาศ เกิดจากการเผาขยะกลางแจ้งทำให้เกิดควันและสารพิษทางอากาศ 2) มลพิษทางน้ำ เกิดจากการกองขยะบนพื้น เมื่อฝนตกลงมาบนกองขยะและน้ำจากกองขยะจะไหลลงสู่แหล่งน้ำและน้ำใต้ดิน เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค 3) เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคและสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค เช่น หนู แมลงสาบ และแมลงวัน เป็นต้น และ 4) ก่อเหตุรำคาญและความไม่ปลอดภัย ทั้งกลิ่นเหม็น ตลอดจนทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม และจะต้องมีพื้นที่ที่ต้องเสียไปในการกำจัดขยะ แถมยังมีค่าใช้จ่ายในการขนย้าย แยก และทำลายขยะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น รัฐบาลจึงมีการส่งเสริมแนวคิด Zero Waste ซึ่งเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมการหมุนเวียนทรัพยากรให้กลับมาใช้ใหม่ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งลดปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด

Zero Waste เป็นแนวทางการลดขยะให้เหลือศูนย์ หรือลดจำนวนขยะต่อคนให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการหยุดปัญหาตั้งแต่ต้นทาง แทนที่จะกำจัดปัญหาขยะที่ปลายทาง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของการใช้ชีวิตแบบรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยยึดหลัก 1A3R ซึ่งประกอบด้วย 1) Avoid เลือกลงมือหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของที่จะก่อให้เกิดขยะเพิ่ม หรือการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น เช่น การเลี่ยงการใช้ถุงพลาสติก ลดการใช้แก้วพลาสติก ลดการใช้ของแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้และระบบนิเวศ 2) Reduce ลดปริมาณการใช้ทรัพยากรที่ก่อให้เกิดขยะ ลดปริมาณการใช้ทรัพยากรต่อครั้งให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การใช้ปืนโต กล่องบรรจุอาหารแทนการใช้กล่องโฟม ลดการใช้กระดาษ ลดการใช้พลังงาน 3) Reuse นำของที่ยังใช้ได้กลับมาใช้ใหม่ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรซ้ำ ๆ โดยไม่นำไปทิ้ง เช่น พกถุงผ้า หรือกระบอกน้ำส่วนตัวไปซื้อของ ดัดแปลงของเหลือใช้ให้กลายเป็นสิ่งของใหม่ และ 4) Recycle กระบวนการคัดแยกขยะให้ถูกตามประเภทของวัสดุนั้น ๆ เช่น แก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติก เพื่อการจัดการขยะที่ปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ปัจจุบันมีนวัตกรรมมากมายที่มาจากแนวคิด Zero Waste ซึ่งมีเป้าหมายในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผ่านการรีไซเคิลขยะเป็นของใช้ เสื้อผ้า และอื่น ๆ แทนการฝังกลบเพื่อย่อยสลายที่อาจจะปล่อยสารเคมีที่เป็นพิษสู่สิ่งแวดล้อม หรือการลดความพึ่งพาในทรัพยากรที่มีจำกัดในธรรมชาติ จึงมีหลายนวัตกรรมกำจัดขยะที่ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย Zero Waste ได้แก่

1. ถังขยะหมักปุ๋ยอัจฉริยะ (Food Compost Bin): ถังขยะหมักปุ๋ยอัจฉริยะใช้กระบวนการย่อยสลายเศษอาหาร ในขณะที่ปุ๋ยหมักแบบดั้งเดิมใช้เวลาหลายสัปดาห์ในการก่อตัว แต่ถังขยะหมักปุ๋ยอัจฉริยะสามารถสร้างปุ๋ยที่อุดมด้วยสารอาหารได้ภายในเวลาไม่กี่ชั่วโมง

2. ร้านรีฟิล (Refill Station): ร้านรีฟิลจะช่วยให้ผู้คนนำขวดพลาสติกกลับมาใช้ใหม่แทนการซื้อขวดใหม่ โดยการนำขวดเก่ามาเติมผลิตภัณฑ์ที่ร้านไม่ว่าจะเป็นสบู่ หรืออื่น ๆ ซึ่งจะช่วยลดมลพิษจากขยะพลาสติกได้

3. ภาชนะหรือหลอดแบบใช้ซ้ำ (Reusable Product): ภาชนะหรือหลอดแบบใช้ซ้ำเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของนวัตกรรม (Innovation) ที่จะช่วยลดความจำเป็นในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่และช่วยลดขยะได้

ดังนั้น รัฐบาลจึงมีการส่งเสริมแนวคิด Zero Waste พร้อมทั้งสนับสนุนและพัฒนานวัตกรรมในการลดขยะให้เหลือศูนย์อย่างต่อเนื่อง และเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนนวัตกรรมกำจัดขยะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงทุกภาคส่วนต้องร่วมกันนำแนวคิดดังกล่าวมาขับเคลื่อนเพื่อช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การส่งเสริมการนำแนวคิดการจัดการลดขยะ Zero Waste พร้อมกับนวัตกรรมต่าง ๆ จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น รัฐบาลควรออกนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้แนวคิดดังกล่าวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่

1) ควรปรับปรุงกฎหมายและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการกำกับในการให้คุณให้โทษกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการกำจัดขยะอย่างถูกต้องและไม่ถูกต้อง พร้อมจัดทำฐานข้อมูลกลางเพื่อวางแผนในการกำหนดนโยบาย และการแก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุม 2) ควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของตนเองตลอดวัฏจักรสินค้า ซึ่งจะช่วยให้เกิดการคัดแยกเพื่อนำกลับคืนขยะพลาสติกและขยะบรรจุภัณฑ์อื่น ๆ เข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการกำจัดขยะทุกประเภท และ 3) มีการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจและดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางตามนโยบายและมาตรการ พร้อมทั้งติดตามตรวจสอบเพื่อแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบต่อไป

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีนวัตกรรมกำจัดขยะที่ดี การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม แต่สิ่งสำคัญ คือ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เน้นการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนและสิ่งแวดล้อมในอนาคต กลไกต่าง ๆ ถึงแม้จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้เป็นรูปธรรมในระยะสั้น แต่จะเป็นกลไกที่จะสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักและร่วมกันปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัด และประชาชนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการบูรณาการการจัดการขยะให้เป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางและวิธีการในการกำจัดขยะตามหลักวิชาการที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

คุณรู้หรือไม่ ขยะทำให้โลกร้อนขึ้น. (ม.ป.ป.). สืบค้น 1 เมษายน 2568 จาก

<https://www.mnre.go.th/attachment/iu/download.php?WP=rUljnJ04qmiZZJ1CM5O0hJatrTgjWz0kqmSZAJ1CM5O0hJatrTDo7o3Q>

รวม 4 นวัตกรรมกำจัดขยะ ด้วยแนวคิด ZERO WASTE ลดขยะให้เหลือศูนย์. (2565). สืบค้น 3 เมษายน 2568 จาก <https://www.apthai.com/th/blog/living-series/lifeandliving-zero-waste>

รู้จัก Zero Waste แนวคิดลดขยะให้เป็นศูนย์. (ม.ป.ป.) สืบค้น 1 เมษายน 2568 จาก

<https://littlebiggreen.co/blog/zero-wasteแนวคิด-ลดขยะ-ให้เป็นศูนย์>

รู้จัก Zero Waste แนวคิดลดขยะให้เป็นศูนย์ ลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม. (2567). สืบค้น 3 เมษายน 2568 จาก <https://www.dittothailand.com/th/dittonews/what-is-zero-waste/>